

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

KALEVAGATAN 6 - 00100 HELSINGFORS 10
Telefon (växel) 642511 Postgiro 120811-5
Affärsbankerna Andelsbankerna Sparbankerna konto 5041-6

Cirkulär nr 23/72

9.10.1972

Till arbetspensionsanstalterna

Den 6 oktober 1972 överläts till riksdagen regeringens proposition med förslag till lagar angående ändring av lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare samt lagen om invalidpenning. Propositionens väsentliga innehåll består av en invalidpension, som skall beviljas som delpension, och vilken avses bli innefattad i ovan sagda pensionslagar. Till delpension vore enligt propositionen berättigad person, vars arbetsförmåga är nedsatt med minst två femtedelar men med mindre än tre femtedelar. Då den senare gränsen överskrids, är vederbörande berättigad till full invalidpension. I propositionen föreslås vidare en ändring av invaliditetsdefinitionen på så sätt, att sociala faktorer skulle inta en mera betydelsefull roll däri än tidigare.

Det markbelopp i APL 1 § 1 momentet 2 punkten, som avser definitionen av lagens tillämpningsområde, föreslås bli nedsatt till hälften av det nuvarande eller till c. 160 mark i månaden i 1972 års nivå. Härmed syftas närmast till att förbättra ställningen för vissa grupper, som "faller emellan".

I ändringsförslaget föreslås även, att stadgandena om tidpunkten för pensionens början skall förtydligas.

Anslutningen av delpensioner till arbetspensionslagstiftningen skulle även åsamka ändringar i samordningsstadgandena, och förslag till sådana ingår i propositionen.

LFÖPL föreslås förtydligad så, att stadgandet i lagens 6 § 4 momentet skulle gälla även åkerreserveringsavtal, som ingåtts enligt

Ålands landskapslag. Dessutom föreslås, att sådan familjemedlem till lantbruksföretagare, som icke uppbär lön, skulle kunna anslutas till LFÖPL:s tillämpningsområde frivilligt.

I propositionen ingår ytterligare en del ändringsförslag av teknisk karaktär. Dessa föränleds för det mesta av delpensionen.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1973.

Propositionens innehåll framgår i detalj av bilaga.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Aarre Metso

Lauri Koivusalo

Bilaga: fotostatkopier av regeringens proposition

J.LKo.AN

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar angående ändring av lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare samt lagen om invalidpenning.

Enligt gällande stadganden i arbetspensionslagarna är en förutsättning för erhållande av invalidpension, att försäkrad på grund av sjukdom, lyte eller skada blivit oförmögen till sitt tidigare arbete eller till annat för honom lämpligt arbete som skulle trygga en skälig utkomst. Om han inte uppfyller dessa krav, kan inte något slag av invalidpension beviljas honom enligt de i lag stadgade minimivillkoren. Detta är en brist, som får växande betydelse allteftersom arbetspensionerna blir större. I synnerhet hos ålderstigna försäkrade kan vid avtagande förvärvsförmåga behov av delpension uppstå, fastän arbetsförmågan inte är nedsatt i sådan grad, att detta skulle berättiga till full invalidpension. Ett delpensionssystem skulle även befrämja den under de senaste åren allt viktigare rehabiliteringsverksamheten, och även i övrigt skulle det möjliggöra ökad smidighet vid verkställandet av arbetspensionslagarna.

På grund av det ovan sagda och med beaktande jämväl av det avtal, som vissa centrala arbetsmarknadsorganisationer ingick sistlidna mars månad angående sociala och andra anordningar i anslutning till kollektivavtalsuppgörelsen, föreslås delpension intagen i pensionskyddet enligt arbetspensionslagarna. För folkpensionssystemet lämpar sig delpensionen illa, och den är där inte heller lika nödvändig som inom arbetspensionssystemet. Fördenskull föreslås inte folkpensionslagen i detta sammanhang ändrad. — I sagda avtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna förutsätts även en utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om pension för arbetstagare beträffande sådana arbetsförhållanden, där lönen inte uppfyller de nuvarande minimikraven i lagens 1 §. Även denna ändring föreslås här förverkligad.

Som en förutsättning för erhållande av delpension föreslås, att arbetsförmågan är nedsatt med minst två femtedelar. Denna grad av nedsättning i arbetsförmågan har valts med

beaktande av å ena sidan, att en helt obetydlig nedsättning inte skulle få berättiga till pension, emedan då lätt skulle uppstå tillämpningssvårigheter, och å andra sidan, att det i någon mån borde finnas spelrum mellan delpension och full invalidpension. Beviljande av sistnämnda pension förutsätter för närvarande i praktiken, att arbetsförmågan är nedsatt med tre femtedelar, och avsikten är inte att göra denna praxis strängare.

Den definition av invaliditet som ingår i 4 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare (APL) föreslås ändrad så, att den även skulle täcka förutsättningarna för erhållande av delpension. Därjämte skulle de uttryck, som för närvarande användes i detta lagrum, förtydligas genom att stadga, att vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt beaktas arbetstagarens återstående förmåga att bereda sig förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete, som rimligen kan förutsättas av honom med hänsyn till hans utbildning, tidigare verksamhet, ålder och bosättningsförhållanden samt därmed jämförliga omständigheter. I sådana fall, där arbetstagarens sjukdom, lyte eller skada i och för sig fortbestår, men dess verkan på arbetsförmågan varierar t.ex. efter årtiderna, borde vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt den årliga förtjänsten beaktas. Likaså skulle ett förtydligande göras om att invalidpension beviljas från ingången av kalendermånad.

Stadgandena om invalidpensionens storlek föreslås intagna i en ny 5 b § i APL. Den fulla invalidpensionens storlek skulle fastställas genom motsvarande tillämpning av vad i 5 och 5 a §§ APL är stadgat om ålderspension. Delpensionens storlek skulle utgöra hälften av den fulla pensionens belopp. Då emellertid de fulla pensionerna, så länge APL inte ännu uppnått full effekt, enligt stadgandena i 5 a § APL i allmänhet uppgår till endast 22 %,

skulle denna nivå höjas vid bestämmandet av delpension så, att denna i motsvarande fall skulle uppgå till 19 %. Denna höjning skulle samtidigt utgöra kompensation för att delpensionen inte jämväl anslutes till folkpensions-systemet.

Vid förändring av invalidpensionstagares arbetsförmåga skulle enligt 5 b § APL pensionens belopp justeras, såvida förändringen kunde uppskattas bestå åtminstone ett år. Denna begränsning skulle dock inte utgöra hinder för beslut vid indragande av invalidpension om att pensionen utbetalas som delpension för en bestämd tid, även kortare än ett år. Vid justering av pensionens belopp skulle pensionen inte sänkas för den tid, för vilken den redan utbetalats, och ej heller höjas retroaktivt för en längre tid än sex månader.

Enligt gällande stadganden räknas den tid, under vilken arbetstagare åtnjutit invalidpension, såsom pensionsberättigande tjänstgöringstid, ifall invalidpensionen är en pension med s. k. full effekt, vid fastställandet av vilken även beaktats tiden från invaliditetens inträde till uppnåendet av pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst. Vid delpensionens anslutning till pensionsskyddet blir förvärsarbete medan pension utgår allt vanligare. För att i dylika fall samma tid inte två gånger skall räknas såsom berättigande till pension, föreslås 6 § 1 mom. APL ändrat så, att såsom pensionsberättigande inte räknas tid, under vilken arbetstagaren stått i arbetsförhållande medan han uppburit invalidpension med full effekt.

I APL föreslås 8 § 2 mom. ändrat så, att vid samordning av delpension skulle följas de allmänna stadgandena om ålders- och invalidpensioner med den skillnaden, att samordningsgränsen skulle bestämmas genom att av samordningsgrunden taga 30 % eller, om i pensionen ingår barntillägg, 33 %. Från detta belopp skulle inget avdrag motsvarande folkpensionen göras, emedan utgångspunkten vore, att pensionstagare med delpension inte beviljats folkpension.

I anledning av ovan föreslagna ändringar rörande delpension föreslås också vissa ändringar av närmast teknisk natur i 2 § 2 mom., 4 c §, 7 § 1 mom., 7 a § 1 mom. och 8 a § 2 mom. APL.

Enligt stadgandena i 1 § APL tillämpas lagen med vissa undantag på arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst

en månad. Utanför tillämpningsområdet stannar dock arbetstagare, vars arbetsförtjänst kan uppskattas vara i medeltal mindre än det belopp, som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten APL, för närvarande 313,10 mark i månaden, om inte hans regelbundna arbetstid utgör minst 20 timmar i veckan. Det förekommer i praktiken att en arbetstagare arbetar för flera arbetsgivare, varvid arbetsförtjänsten och antalet veckotimmar i varje arbetsförhållande var för sig inte uppfyller nämnda minimikrav och arbetstagaren på grund härav blir utan pensionskydd. För korrigerings av detta föreslås, att nämnda minimigräns för arbetsförtjänsten nedsättes till hälften av den nuvarande. Då denna ändring likväl inte skulle få medföra en utvidgning av den obligatoriska företagarpensionsförsäkringens tillämpningsområde, föreslås 1 § 3 mom. 2 punkten lagen om pension för företagare ändrad i detta avseende.

I 4 § 2 mom. APL föreslås stadgat, att ålderspension beviljas tidigast från ingången av den månad, som närmast följer efter ansökningen om pension. Ett motsvarande stadgande ingår redan nu i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden liksom även i lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare. Ändringen föranleder även en korrigerings av stadgandet i 5 § 2 mom. APL.

Stadgandena i APL om samordning föreslås också ändrade sålunda, att sådan ersättning på grund av olycksfall eller skada i militärtjänst, som arbetstagaren uppburit minst 3 år omedelbart före pensionsfallet, inte i något fall skulle verka minskande på pensionen. De nuvarande stadgandena kan nämligen medföra en minskning av pensionen i sådana fall, då den pensionsgrundande lönen är låg. Ändringen förutsätter en korrigerings av 8 § 3 mom. APL, varjämte till samma paragraf borde fogas ett nytt 6 mom.

I lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare föreslås ändringar avseende delpension, vilka motsvarar de i APL föreslagna ändringarna.

Samtidigt föreslås ett förtydligande av stadgandet i 6 § 4 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare så, att det framgår att stadgandet också gäller åkerreserveringsavtal enligt landskapslag för landskapet Åland. Likaså föreslås, att till 11 § lagen om pension för

lantbruksföretagare fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket sådan i gårdsbruksarbete deltagande familjemedlem, till vilken inte erlägges lön och som därför faller utanför den obligatoriska försäkringen, kan frivilligt medtagas i försäkringen, varvid hans försäkringspremie uträknas på sätt i lagen om pension för företagare är stadgat. Sådan frivillig försäkring skulle kunna beviljas retroaktivt från början av år 1973, ifall ansökan därom gjorts före utgången av samma år.

Genom att delpensionen fogas till arbetspensionssystemet uppkommer behov att justera stadgandena i lagen om invalidpenning. För undvikande av att förmånerna överlappar varandra föreslås lagen ändrad sålunda, att vid bestämmandet av invalidpenningen skulle beaktas sådana pensioner, livräntor och andra ersättningar, som utgår på grund av skadan, dock inte på grund av dödsfall erlagd pension till invaliden. Ändringen innebär, att invalidpension som beviljats såsom delpension skulle inverka på invalidpenningens belopp.

De nya stadgandena föreslås att träda i kraft den 1 januari 1973. Försäkrad skulle vara berättigad till delpension enligt de nya stadgan-

dena också i det fall, att nedsättningen av arbetsförmågan inträffat innan stadgandena trädde i kraft.

Då lagen om pension för lantbruksföretagare och lagen om pension för företagare trädde i kraft år 1970 måste man enligt lagarna medtaga i försäkringen också sådana lantbruksföretagare och företagare, vilkas i sagda lagar avsedda verksamhet uppfyllde de i lagarna uppställda förutsättningarna, ehuru de redan erhöll invalidpension enligt annan lag eller offentlig pensionsstadga. De föreslagna nya stadgandena skulle inte verka ändrande på dessa försäkringsförhållanden.

Ändringen i lagen om invalidpenning skulle inte ha inverkan på ställningen för sådana invalider, vilka ådragit sig skadan innan ändringen trädde i kraft.

De föreslagna ändringarna uppskattas under de närmaste åren åsamka arbetspensionssystemet en merkostnad om tio miljoner mark per år eller ungefär 0.1 % av de försäkrades arbetsinkomst.

Med stöd av vad ovan anförts förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

Lag

angående ändring av lagen om pension för arbetstagare.

I enlighet med Riksdagens beslut *ändras* i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61) 1 § 1 mom., 2 punkten, 2 § 2 mom., 4 § 2 och 3 mom., 4 c och 5 §§, 6 § 1 mom., 7 § 1 mom., 7 a § 1 mom., 8 § 2 och 3 mom. och 8 a § 2 mom., av dem 1 § 1 mom., 2 punkten, 4 c §, 7 a § 1 mom., 8 § 2 mom. och 8 a § 2 mom. sådana de lyder i lag av den 18 juni 1971 (500/71), 2 § 2 mom., 6 § 1 mom. och 7 § 1 mom. sådana de lyder i lag av den 30 december 1965 (707/65), 4 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag av den 16 december 1966 (639/66), 5 § sådan den lyder i lagar av den 30 december 1964 och den 16 december 1966 (696/64 och 639/66) och 8 § 3 mom. sådant det lyder i lag av den 14 juli 1969 (469/69), samt *fogas* till lagen en ny 5 b § och till 8 § ett nytt 6 mom., varvid det tidigare 6 mom. blir 7 mom., som följer:

1 §.

Arbetsgivare är skyldig att anordna och bekosta pensionsskydd, som uppfyller i denna lag föreskrivna minimivillkor, för envar av sina arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst en månad. Lagen gäller dock icke arbetsförhållande:

2) i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas tillgå i medeltal mindre än 90 mark i månaden, dock så, att arbetsförhållande, i vilket den regelbundna arbetstiden utgör minst

20 timmar i veckan, oberoende av arbetsförtjänstens belopp faller under denna lag;

2 §.

Arbetsförhållande anses vid tillämpning av denna lag ha upphört vid utgången av den dag, för vilken på grund av arbetsförhållandet senast erlades lön, innan arbetsförhållandet bröts eller i 4 § 3 mom. avsedd arbetsförmåga inträdde. Fortsätter arbetstagaren att arbeta efter inträdet av sagda arbetsförmåga,

av 1 mom. den tid, för vilken pension utgår, med ersättningsdagar. Om av intyget framgår, att till sökanden ej under mellantiden utgivits arbetslöshetsunderstöd eller -ersättning, utgår pensionen räknat från ingången av månaden närmast efter den, under vilken intyget utfärdades.

Blir arbetstagare, medan han uppbär arbetslöshetspension, på sätt i 4 § 3 mom. förutsättes långvarigt arbetsoförmögen, ändras pensionen på ansökan till invalidpension räknat från närmast följande möjliga förfalldag. Den fulla invalidpensionen fastställs härvid till samma belopp som den utbetalda arbetslöshetspensionen.

5 §.

Ålderspensionens belopp utgör för varje hel månad av den till pension berättigande tjänstgöringstiden 1/12 procent av den pensionsgrundande löns belopp. Är pensionstagare född år 1916 eller tidigare, förhöjes den sålunda uträknade pensionen, till den del den grundar sig på tjänstgöring efter den 30 juni 1962, enligt följande procenttal:

Födelseår	Förhöjningsprocent
1916	3
1915	6
1914	9
1913	13
1912	17
1911	21
1910	27
1909	33
1908	41
1907	50
1906	61
1905	75
1904	93
1903	117
1902	147
1901	183
1900	225
1899	275
1898	347
1897	470

Beviljas ålderspension från annan tidpunkt än från ingången av den månad, som närmast följer på uppnåendet av pensionsåldern, ändras pensionens belopp beroende på begynnelse-tidpunkten sålunda att beloppet uträknas enligt försäkringsmatematiska principer på sätt social- och hälsovårdsministeriet bestämmer.

5 b §.

Invalidpension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Den fulla invalidpensionens storlek fastställs enligt 5 och 5 a §§, och den beviljas arbetstagare, vars arbetsförmåga, uppskattad i enlighet med 4 § 3 mom., är nedsatt åtminstone ett år med minst tre femtedelar. I annat fall utgör pensionen hälften av ovan avsedda belopp. Likväl beräknas för arbetstagare, som är född före den 1 juli 1935, delpensionen med tillämpning av 5 a § sålunda ändrad, att i stället för födelseårsgränsen 1919 såsom gräns användes år 1935 och i stället för procenttalet 22 procenttalet 38.

Förändras arbetsförmågan hos mottagare av invalidpension så, att förändringen enligt 1 mom. inverkar på pensionens storlek, och kan förändringen, med beaktande jämväl av den tid som redan förflutit, uppskattas bli bestående åtminstone ett år, justeras pensionens belopp på ansökan av pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ från och med den månad som närmast följer på förändringen. Pensionen sänkes dock icke för tid, för vilken den redan utbetalats, och höjes ej för längre tid än sex månader före den kalendermånad, som närmast följer efter det pensionstagaren ansökte om eller pensionsanstalten vidtog åtgärder för justering.

Utan hinder av vad i 2 mom. är stadgat må vid indragning av invalidpension beslutas fattas om att pensionen utgår såsom delpension för viss tid, vilken kan vara kortare än ett år.

6 §.

Såsom till pension berättigande tjänstgöringstid räknas för ettvarit arbetsförhållandes vidkommande den tid, under vilken arbetsförhållandet, den i 1 § 1 mom. avsedda tiden medräknad, fortgått efter det arbetstagaren fyllt 23 år. Härvid beaktas dock icke den tid, för vilken arbetstagaren, medan han stått i arbetsförhållande, uppburit sådan i lag stadgad eller enligt offentlig pensionsstadga utgående, på arbets- eller tjänsteförhållande eller på företagverksamhet grundad invalidpension, vid fastställande av vars storlek beaktats den tid, som återstår till pensionsålderns uppnående, eller motsvarande arbetsförtjänst.

7 §.

Den pensionsgrundande lönen bestämmes särskilt för sig för ettvarit arbetsförhållande

genom att av de högst fyra senaste kalenderår, under vilka arbetsförhållandet fortgått, de två år väljas, under vilka de i enlighet med 9 § justerade arbetsförtjänsterna i medeltal per månad äro de största, och genom att där- efter medelbeloppet per månad av de på förenämnda sätt justerade, sammanlagda arbetsförtjänsterna under dessa år uträknas. Har arbetsförhållandet fortgått under flera än två kalenderår, tages likväl det kalenderår, under vilket arbetsförhållandet begynte, icke i be- traktande vid bestämmandet av den pensions- grundande lönen, därest icke arbetsförhållandet under detta år fortgått minst sex månader. Har arbetsförhållandet fortgått endast under ett kalenderår, anses såsom pensionsgrundande lön det månatliga medelbeloppet av de er- hållna arbetsförtjänsterna. Vid bestämmandet av den pensionsgrundande lönen tages likväl icke i betraktande tid, för vilken arbetstagare uppburit i 6 § 1 mom. avsedd invalidpension.

7 a §.

Äro förmånstagarna minst tre, är familje- pensionen lika stor som den ålderspension eller fulla invalidpension enligt i denna lag stadgade minimivillkor, vilken förmånslåtaren vid sin död erhöi, eller, därest han då icke åtnjöt nämnda pension, vilken hade beviljats honom, om han vid tidpunkten för sin död varit berättigad att erhålla full invalid- pension. Vid uträkning av pensionens belopp beaktas likväl icke förhöjning av förmånslåta-rens pension i enlighet med 5 § 2 mom. eller 7 c §, ej heller eventuellt avdrag från förmån- slåtarens pension i enlighet med 8 §. Äro för- månstagarna två, utbetalas tre fjärdedelar av förenämnda familjepension och finnes endast en förmånstagare, utgår hälften av pensionen.

8 §.

Samordningsgränsen uträknas genom att av samordningsgrunden, som med i 3 mom. stad- gade undantag utgöres av den högsta grund- pensionsgrundande lönen, tages 60 procent och härifrån avdrages ett belopp, vilket är lika stort som det sammanräknade beloppet av folkpensionens grunddel och den fulla under- stödsdelen till ensamstående barnlös person i den i 27 § folkpensionslagen avsedda tredje

kommungruppen. Ingår i pensionen i 7 c § av- sett barntillägg, uträknas samordningsgränsen genom att av samordningsgrunden tages 66 procent och härifrån avdrages folkpensionens grunddel. Vid uträknande av samordnings- gränsen beaktas dock såsom folkpensionen motsvarande avdrag högst 30 procent av samordningsgrunden. Vid samordning av så- som delpension beviljad invalidpension ut- räknas samordningsgränsen genom att av sam- ordningsgrunden tages 30 procent eller, om i pensionen ingår i 7 c § avsett barntillägg, 33 procent.

Är arbetstagare utan avbrott under en tid av minst 6 månader samtidigt sysselsatt i två eller flera ovan i 4 mom. 1 punkten eller 3—11 punkten avsedd grundpension berätti- gande arbets- eller tjänsteförhållanden eller företagaverksamhet, sammanräknas mot- svarande pensionsgrundande löner och arbets- inkomster vid fastställandet av samordnings- grunden. Har arbetstagare omedelbart före pensionsfallet på grund av tidigare pensions- fall erhållit grundpension eller annan därmed jämförlig, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension eller ock ålderdoms- eller invaliditetspension enligt lagen om sjömans- pensioner och har han samtidigt under minst 3 år stått i sådant arbets- eller tjänsteför- hållande eller bedrivit sådan företagaverksam- het, som berättigar till ovan i 4 mom. 1 punk- ten eller 3—11 punkten avsedd grundpension, lägges vid bestämmandet av samordnings- grunden till den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten i nämnda arbets- eller tjänsteförhållande eller företagaverksamhet 10/6 av beloppet av den tidigare pensionen.

Utan hinder av vad i 1 och 5 mom. är stadgat beaktas vid samordning av pensioner icke sådan på lagen om olycksfallsförsäkring, lagen om trafikförsäkring eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst grundad ersättning, som arbetstagare åtnjutit under minst 3 års tid omedelbart före pensionsfallet, i den mån ersättningen icke överstiger ersättningsnivån före pensionsfallet, och ej heller på sådan er- sättning grundad familjepension. Såsom nytt pensionsfall betraktas härvid icke att arbetslös- hetspension förändras till invalidpension eller invalidpension till ålderspension, ej heller upp- komsten av rätt att erhålla familjepension efter pensionstagare.

8 a §.

Beviljas ålders- eller invalidpensionstagare i 8 § 1 mom. avsedd pension, livränta eller fortsatt ersättning, förrättas i 8 § 1 mom. avsedd samordning ånyo. Detsamma gäller i 8 § 5 mom. avsedd samordning, om person som åtnjuter familjepension beviljas i första meningen av nämnda moment åsyftad pension eller fortsatt ersättning. Likaså verkställs i 8 § 1 mom. avsedd samordning ånyo, då pensionen justeras i enlighet med 5 b eller 7 c §. Ytterligare verkställs, om pensionens belopp därigenom blir större, i 8 § 5 mom. avsedd samordning ånyo, då barn, som är förmånstagare, fyller 16 år eller då annan förmåns-

tagare än barn, som fyllt 16 år, upphör att vara förmånstagare. På ansökan förrättas i 8 § avsedd samordning även ånyo, om beloppet av sådan annan pension, livränta eller fortsatt ersättning, som inverkat på samordningen, väsentligen förändrats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Arbetstagare äger rätt till delpension även på grund av sådan arbetsförmåga, som inträtt före denna lags ikraftträdande. I sådant fall anses vid bestämmande av pensionens storlek arbetsförmågan ha inträtt vid denna lags ikraftträdande.

Ovan i 1 § stadgat markbelopp motsvarar det för år 1966 fastställda löneindextalet.

Lag

angående ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras i lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) 1 § 1 och 3 mom., 4 § 2 och 3 mom. och 5 §, av dem 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 14 april 1972 (275/72), 4 § 2 mom. sådant det lyder i lag av den 18 juni 1971 (501/71) och 5 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 16 december 1966, den 31 december 1968 och den 14 juli 1969 (640/66, 794/68 och 470/69), som följer:

1 §.

För arbetstagare, som är sysselsatt i skogsarbete, flottningsarbete, olika till gårdsbruk och trädgårdshushållning hörande arbeten, jord-, vatten- och husbyggnadsarbete, jordförbättringsarbete, arbete inom torvindustrin eller hamnarbete eller som tjänstgör på fartyg i inrikesfart eller, enligt vad därom genom förordning stadgas, arbetar inom annat sådant område, som kännetecknas av kortvariga arbetsförhållanden, skall arbetsgivaren bekosta pensionskydd för ålderdom och invaliditet samt åt sådan arbetstages anhöriga familjepensionsskydd i enlighet med denna lag. Såframt i denna lag icke annorlunda stadgas, gäller i övrigt i tillämpliga delar vad i 3 § 2—4 mom., 4 § 1, 3, 5 och 6 mom., 4 a—4 c §§, 5 b § 2 och 3 mom., 7 a—10 §§, 12 §, 13 § 3 mom., 14 §, 15 a—18 §§ och 19 a—23 §§ lagen om pension för arbetstagare är stadgat.

Arbetstagare äger icke heller rätt till pension enligt denna lag på grund av arbete, som han utfört efter det han fyllt 65 år.

4 §.

Rätt att erhålla invalidpension tillkommer arbetstagare, vars arbetsförmåga på grund av sjukdom, lyte eller skada, med beaktande jämväl av den tid som redan förflutit, kan uppskattas vara utan avbrott nedsatt med minst två femtedelar åtminstone ett år. Vid bedömande i vad mån arbetsförmågan är nedsatt beaktas arbetstagarens återstående förmåga att bereda sig förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete, som rimligen kan förutsättas av honom med hänsyn till hans utbildning, tidigare verksamhet, ålder och boställningsförhållanden samt därmed jämförliga omständigheter. Vid varierande arbetsförmåga beaktas den årliga förtjänsten. Då mottagare av invalidpension uppnår till erhållande av ålderspension berättigande ålder, förändras invalidpensionen till ålderspension.

Invalidpension beviljas för viss tid eller tills vidare från ingången av den månad, som följer näst efter den, under vilken rätten till pension uppkommit, dock icke retroaktivt för längre tid än ett år före den månad som följer näst

efter ansökningen om pension. Invalidpension indrages, då pensionstagaren återfått sin arbetsförmåga i sådan grad, att han icke längre uppfyller förutsättningarna för erhållande av pensionen.

5 §.

Ålderspensionens årliga belopp utgör en procent av det sammanlagda beloppet av de jämlikt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade löner, som arbetstagaren förtjänat efter det han fyllt 23 år, och på grundvalen av vilka försäkringspremie erlagts i enlighet med denna lag. Har arbetstagare under något kalenderår i arbeten, som avses i denna lag, förtjänat mindre än 200 mark, tages under sådant år förtjänad lön likväl icke i betraktande såsom grund för pension. Är arbetstagare född före den 1 juli 1919, höjes pensionen genom att den multipliceras med det tal, som erhålles, då det i 5 a § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare stadgade procenttalet, multiplicerat med talet 12, divideras med antalet månader, som ingå i tiden från början av juli 1962 till utgången av den kalendermånad, under vilken arbetstagaren fyller 65 år. Social- och hälsovårdsministeriet må utfärda närmare bestämmelser angående beräkningen av ovan avsedd förhöjning.

Invalidpension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Den fulla invalidpensionens storlek fastställs enligt 1 mom. och den beviljas arbetstagare, vars arbetsförmåga, uppskattad i enlighet med 4 § 2 mom., är nedsatt med minst tre femtedelar åtminstone ett år. I annat fall utgör pensionen hälften av ovan avsedda belopp. Är arbetstagaren född före den 1 juli 1935, uträknas i 1 mom. avsedd förhöjning av delpension likväl så, att i stället för det i 5 a § 2 mom. lagen om pension för arbetstagare stadgade procenttalet användes procenttalet 38.

Vid fastställandet av ålders- och invalidpensionens storlek beaktas icke lön, som arbetstagare uppburit medan han erhållit sådan i lag stadgad eller enligt offentlig pensionsstadga utgående, på arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet grundad invalidpension, vid fastställandet av vars storlek beaktats den tid som återstår till uppnåendet av pensionsåldern eller motsvarande arbetsför-

tjänst. Vid fastställandet av invalidpensionens storlek beaktas icke heller av arbetstagaren uppburen lön i sådant arbetsförhållande, vid vars början han redan var behäftad med sjukdom, lyte eller skada, som utgör den huvudsakliga orsaken till invaliditeten. Det sistnämnda gäller likväl icke i sådant arbetsförhållande uppburen lön, som begynt minst ett år före invaliditetens inträde.

Beviljas familjepension efter förmånslätare, som vid sin död icke erhöll pension, anses vid tillämpning av 3 mom. samt 7 § 1 mom. och 9 § 1 mom. 2 punkten dödsdagen som den dag förmånslätaren ådrog sig sjukdom, lyte eller skada, därest förmånstagare icke annat utreder.

Vid tillämpningen av stadgandena i 8 § 1 och 5 mom. lagen om pension för arbetstagare skall pension, som utgår enligt denna lag, jämföras med pension, som utgår i enlighet med lagen om pension för arbetstagare, och lön, som medför rätt till pension enligt denna lag, beräknad per tidsenhet, beaktas vid valet av den i nämnda stadganden förutsatta högsta pensionsgrundande lönen. Förstnämnda lön skall, i enlighet med vad genom förordning närmare stadgas, fastställas i överensstämmelse med medellönerna i motsvarande arbeten för försäkrade i den arbetspensionskassa eller i 2 § avsedd annan pensionsanstalt, i vilken arbetstagaren varit försäkrad, såframt det icke visas att hans lön väsentligt avvikit från dessa löner, i vilket fall den faktiska lönen skall läggas till grund för beräkningen.

Beviljas arbetstagare eller förmånstagare efter honom pension, som helt eller delvis grundar sig på lön, förtjänad i statens tjänst, skall i 2 § avsedd pensionsanstalt ofördröjligen därom underrätta statskontoret på sätt genom förordning närmare stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Arbetstagare äger rätt till delpension även på grund av sådan arbetsförmåga, som inträtt före denna lags ikraftträdande. I sådant fall anses vid bestämmande av pensionens storlek arbetsförmågan samt sjukdom, lyte eller skada, som utgör den huvudsakliga orsaken därtill, ha begynt vid denna lags ikraftträdande.

Ovan i 5 § 1 mom. stadgat marktbelopp motsvarar det löneindextal, som fastställts för år 1962.

Lag

angående ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare.

I enlighet med Riksdagens beslut *ändras* i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69) 6 § 3 och 4 mom., 19 § 1 mom., sådant det lyder i lag av den 18 juni 1971 (502/71), och 22 § 5 mom. samt *fogas* till lagens 11 § ett nytt 3 mom. som följer:

6 §.

Vid tillämpningen av denna lag beaktas icke verksamhet under den tid, för vilken till lantbruksföretagare erlägges sådan i lag stadgad eller enligt offentlig pensionsstadga utgående, på arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet grundad invalidpension, vid fastställandet av vars storlek beaktats den tid som återstår till uppnåendet av pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst. Ej heller beaktas verksamhet efter uppnådd pensionsålder.

Har för brukningsenhets åkerareal ingåtts åkerreserveringsavtal, som avses i lagen om begränsning av nyttjande av åker (216/69) eller i motsvarande landskapslag för landskapet Åland, anses vid tillämpningen av denna lag åkerareal, som omfattas av avtalet, vara brukad på normalt sätt och lantbruksföretagare, som ingått avtalet, fortsätta husbondearbete på brukningsenheten under avtalsperioden.

11 §.

Vad i 2 mom. är stadgat tillämpas även på sådan i 8 § 4 mom. avsedd, i gårdsbruksarbete deltagande annan familjemedlem, till vilken icke utbetalas lön. Dylig familjemedlems försäkringspremie beräknas i enlighet med de i 9 § 1 och 2 mom. lagen om pension för företagare stadgade grunderna.

19 §.

Såframt ej annat följer av denna lag, skall ytterligare i tillämpliga delar gälla vad i 3 § 3 och 4 mom., 4, 4 b, 4 c och 5 b §§, 7 a § 2 och 3 mom., 7 c—9 a §§, 11 § 1 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten, 13 och 14 §§ samt 16—21 a och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare och i 10 § 3 mom. lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden är stadgat.

22 §.

Utan hinder av vad i 6 § 1 mom. är stadgat utgör beloppet av ålderspension och full invalidpension för lantbruksföretagare, som är född före den 1 januari 1927, om såsom till pension berättigande skall beaktas tiden från lagens ikraftträdande till dess lantbruksföretagaren fyller 65 år, 22 procent av den pensionsgrundande arbetsinkomsten. Vid uträkning av sådan invalidpension, som beviljas såsom del-pension, skall vad ovan sagts likväl tillämpas så, att i stället för födelseårsgränsen 1927 användes årsgränsen 1943 och i stället för procenttalet 22 procenttalet 38. Skall såsom till pension berättigande icke beaktas hela förenämnda tid, utgör pensionens belopp en proportionellt lika stor del av sagda pension som antalet till pension berättigande månader utgör av det i hela förenämnda tid ingående antalet fulla månader. Vad i detta moment är stadgat gäller även den som beviljats i 11 § 2 och 3 mom. avsedd frivillig försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Lantbruksföretagare äger rätt till delpension även på grund av sådan arbetsoförmåga, som inträtt före denna lags ikraftträdande. I sådant fall anses vid bestämmande av pensions storlek arbetsoförmågan ha inträtt vid denna lags ikraftträdande.

På person, som vid denna lags ikraftträdande är verksam såsom lantbruksföretagare och som erhåller före denna lags ikraftträdande beviljad, enligt lag eller offentlig pensionsstadga utgående invalidpension, tillämpas 6 § 3 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare i dess ursprungliga lydelse.

Utan hinder av vad i 11 § 2 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare är stadgat kan i 11 § 3 mom. avsedd försäkring, ifall ansökan om sådan försäkring göres under år 1973, beviljas retroaktivt räknat från början av sagda år.

Lag

angående ändring av lagen om pension för företagare.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/69) 1 § 3 mom. 2 punkten, 5 § 3 mom., 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag av den 18 juni 1971 (503/71), samt 19 § 5 mom. som följer:

1 §.

Denna lag gäller likväl icke

2) företagare, vars månatliga arbetsinkomst av i denna lag avsett förvärvsarbete bör uppkattas till i medeltal mindre än det dubbla beloppet av det som förutsättes i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare; ej heller

5 §.

Vid tillämpningen av denna lag beaktas icke verksamhet under den tid, för vilken till företagare erlägges sådan i lag stadgad eller enligt offentlig pensionsstadga utgående, på arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet grundad invalidpension, vid fastställandet av vars storlek beaktats den tid som återstår till uppnåendet av pensionsåldern eller motsvarande arbetsförtjänst. Ej heller beaktas verksamhet efter uppnådd pensionsålder.

17 §.

Såframt ej annat följer av denna lag, skall ytterligare i tillämpliga delar gälla vad i 3 § 1, 3 och 4 mom., 4, 4 b, 4 c och 5 b §§, 7 a § 2 och 3 mom., 7 c—10 §§, 11 § 1 mom., 12 § 1 mom. 5 punkten och 4 mom., 13 och 14 §§ samt 16—21 a och 22 §§ lagen om pension för arbetstagare är stadgat.

19 §.

Utan hinder av vad i 5 § 1 mom. är stadgat utgör beloppet av ålderspension och full invalidpension för företagare, som är född före den 1 januari 1927, om såsom till pension berättigande skall beaktas tiden från lagens ikraftträdande till dess företagaren fyller 65 år, 22 procent av den pensionsgrundande arbetsinkomsten upp till ett årligt inkomstbelopp om 20 000 mark samt av den överstigande delen av arbetsinkomsten 1/12 procent för varje till pension berättigande full månad. På sagda gränobelopp tillämpas stadgandena i 13 § denna lag. Vid uträkning av sådan invalidpension, som beviljas såsom delpension, skall vad ovan sagts likväl tillämpas så, att i stället för födelseårsgränsen 1927 användes årsgränsen 1943 och i stället för procenttalet 22 procenttalet 38. Skall såsom till pension berättigande icke beaktas hela tiden från lagens ikraftträdande till uppnåendet av 65 års ålder, utgör pensionens belopp en proportionellt lika stor del av ovan avsedda belopp som antalet till pension berättigande månader utgör av det i hela nämnda tid ingående antalet fulla månader. Vad i detta moment är stadgat gäller även den som beviljats i 11 § 2 mom. avsedd frivillig försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973. Företagare äger rätt till delpension även på grund av sådan arbetsoförmåga, som inträtt före denna lags ikraftträdande. I sådant fall anses vid bestämmande av pensionens storlek arbetsoförmågan ha inträtt vid denna lags ikraftträdande. På person, som vid denna lags ikraftträdande är verksam såsom företagare och som erhåller före denna lags ikraftträdande beviljad, enligt lag eller offentlig pensionsstadga utgående invalidpension, tillämpas 5 § 3 mom. lagen om pension för företagare i dess ursprungliga lydelse. Ovan i 19 § 5 mom. stadgat markbelopp motsvarar det löneindextal, som fastställts för år 1970.

Lag**angående ändring av 3 och 4 §§ lagen om invalidpenning.**

I enlighet med Riksdagens beslut *ändras* 3 § 2 mom. 4 punkten och 4 § 3 mom. lagen den 14 juni 1951 om invalidpenning (374/51) samt *fogas* till lagens 3 § ett nytt 3 mom. som följer:

3 §.

Invalidpenning beviljas icke heller invalid:

4) som erhåller pension, livränta eller ersättning, vars belopp är lika stort som eller större än den invalidpenning, som utgår i enlighet med 4 § 1 mom.; eller

Såsom i 2 mom. 4 punkten avsedd pension, livränta eller ersättning anses likväl icke familje- och försörjningspension.

4 §.

Uppbär invalid i 3 § 2 mom. 4 punkten avsedd pension, livränta eller ersättning, beaktas den såsom avdrag vid bestämmande av invalidpenningens belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

Har skada inträffat före den 1 januari 1973, beviljas på grund därav invalidpenning enligt tidigare gällande stadganden likväl sålunda, att förmån på grund av pensions- eller försäkringsfall, som inträffat efter sagda tidpunkt, beaktas såsom avdrag.

Helsingfors den 6 oktober 1972.

Republikens President

Social- och hälsovårdsminister